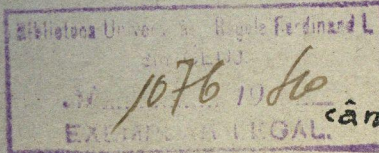

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ȚARA VISURILOR NOASTRE...

Inchinăm aceste ale noastre
dintre ale noastre
Pentru noi și pentru ei:
Părinților iubii
Educătorilor respectați
ca să ne cunoască și cunos-
cându-ne mai bine să ne înbească
nu mai mult
ci mai cu temei
și mai spre binele nostru.

Redacția și administrația:

Prof. Augustin Cosma str. D. Lascu Otadea.

.
 Cu vesele glasuri de tinere firi
 Cuprinși de-amintirea străbunei măriri
 Spre soare ni-e gândul și mergem spre el
 Lumina ni-e țința și binele fel
 Trăiască-ne țara și neamul !

Cu dreapta 'nălțată pe Tatăl de Sus
 Jurat-am pe tot ce strămoșii ne-au spus :
 Unire 'ntre frați și pe Domnul să-l iubim
 Și altarul de jertf' al națiunii să fim
 Și sufletul neamului nostru.

„Imnul studenților«

GHEORGHE COȘBUC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL :

<i>Teodor Neș :</i>	Un cuvânt lămuritor . . . pag.	3
<i>Prof. Augustin Cosma :</i>	Liniște »	5
<i>Ovidiu Drimba :</i>	»Liga Zumbay« (schiță) . . . »	7
<i>Eugen L. Groza :</i>	»Iarnă« (poezie) »	9
<i>Gh. Cosma :</i>	»Lumini și umbre« (nuvelă) »	10
<i>Vlad Zănescu :</i>	»Noaptea 'n sat« (poezie) . . . »	19
<i>Ioan Nadiș :</i>	»Bate toamna rece'n geam« (poezie) »	19
<i>Andrei Vexler :</i>	»Cad și mor« (poezie) . . . »	19
<i>Iustin S. Ionescu :</i>	»Final« (nuvelă) »	20
<i>Guliver și Acteon :</i>	Pagina umoristică »	28
<i>Ovidiu Drimba :</i>	Recenzii »	29

493096

TARA VISURILOR NOASTRE

ANUL I.

DECEMVRIE 1937

No. 1.

TARA VISURILOR NOASTRE apare lunar

BCU Cluj INGRIJITĂ DE: Library Cluj

~~QVIDIU DRIMBA~~ cl. VIII, preş. soc. de lectură »V. Alecsandri«.

VLAD ZĂNESCU, cl. VII, vicepreşedinte.

E. SILAGHI, cl. VIII, secretar.

GHEORGHE COSMA, cl. VIII, preş. comisiei critice.

BĂRBUŞ IOAN, cl. VIII.

CIURDARIU SALVATOR, cl. VIII.

IONESCU IUSTIN, cl. VIII.

~~BĂJOVICI~~ TRAIAN, cl. VII.

TĂNASE CONSTANTIN, cl. VII.

APOSTOLESCU T. cl. VI.

GROZA EUGEN, cl. VI.

GHENDER AUREL, cl. V.

GHERDAN N., cl. V.

SUB CONDUCEREA ŞI RĂSPUNDEREA :

Prof. AUGUSTIN COSMA.

Un cuvânt lămuritor

Pubertatea și adolescența sunt pline de nădejdi și temeri.

In această vârstă se încalcră umbrele înălțate din adâncurile zoologicului cu luminile pogorâte din idealurile ce se zămislesc în suflețele tinere. În vălmășogul luptei se limpezește și se desenează profilul psihologic al adolescentului; se solidifică schema caracterului; în vântul ce bântue în suflețe, se spulberă pleava expresiunilor vulgare și cuvintele se înădesc în fraze îngrijite, alese, colorate cu o afectivitate specifică. Lumea: 'natura și oamenii, se răsfrâng în suflețe prin prizma unei sensibilități lămurite. Personalitatea, timid pitulată în spațiul hotărnicit de epidermă, se dilată și se revarsă în gesturi și atitudini emfatice. Ideile mari, constelațiile principiilor superioare, etico-naționale, strălucesc cu multă lumină pe firmamentul cerului care se înseninează. În această perioadă se descătușează forțe și energii, cu prezenții de a reforma lumea și societatea, cu nădejdi de a birui toate împotrivrile.

E minunată lupta ce se dă între diferitele elemente înăscute ale adolescentului. Dascălii și părinții privesc cu uimire și îngrijorare răzmirița, fiindcă nu pot prevedea izbânzile și noile așezări sufletești. Datoria lor este, însă, de a nu rămâne spectatori contemplativi, ci, unde e prilej, trebuie să intervină activ. Prin încurajări, lămuriri, persuasiuni, au datoria să ajute procesul de limpezire al sufletului, oprind trecerea prin filtru a oricărei șguri și necurățenii. Străduințele tinerului de a selecționa numai un anumit soi din puzderia de cunoștințe ce le cerne în mintea lui școala și experiența, trebuiesc îndrumate de educatori; tot așa e nevoie de o asistență care să privegheze

la polarizarea cunoștințelor în concepții; și iarăși, lupta sentimentelor pentru primat nu trebuie privită de pedagogi cu nepăsare. E nevoie să sublinieze prin fraze calde, convingătoare, utilitatea și valoarea etică și socială a unora și să osândească altele. Așa o cere buna rânduială a Statului nostru.

Dascălii mai au datorința să apuce cu blândeță mâna care plimbă creionul pe hârtie și înselează crochiuri din linii stângace și să înmădăieze conturul unde-l cere simțul artistic. Mai e nevoie de un cuvânt de îndemn și îndreptare, unde o simțire timidă, ori îndrăzneată încearcă să se pogoare, prin vârf de condeiu, în fraze. E nevoie și de o intervenție și corectare, unde caracterul care începe să prindă pojghița, arată semn de vrășmășie față de societate.

Pentru împlinirea acestui rol, însă, elevilor trebuie să li se dea puțința de a se manifesta. Nu putem prin răstiri și încruntări să frângem condeiu care vrea să scrie, ori să tăiem vorba care cere să se înfire melodioasă în ritmuri și nici nu putem mânji cu autoritate păgână paleta care vrea să zugrăvească un colț din natură.

De aceea, nu vrem să înăbușim vrerile și pornirile launtrice ale societății de lectură, „Vasile Alexandri“, care lucrează la liceul nostru, când aceste cer o limitată libertate de manifestare spirituală și artistică. Îi lăsăm să scrie, să creeze după șoapta îndemnurilor firești, după sfaturile preventive, unde ni le cer, și după îndreptările profesorilor și ale conducătorului societății, d-l Aug. Cosma, înainte de a se tipări slova.

Dorim ca revista școlarilor noștri să pornească într'un ceas cu noroc și în clipele când ei vor sta oplecași asupra hârtiei, petrecând vremea cu „plăcuta zăbavă“ a scrisului, lupta dintre umbrele zoologicului și luminile, idealurilor să sfârșească cu biruința acestor din urmă.

TEODOR NEȘ

Directorul liceului „Emanuil Gojdu“

LINIȘTE

BROAȘTELE ȘI PRIVIGHETOAREA

Se zice că dintru 'nceput broasca n'avea glas. Și nu glăsuia, dar auzea și se desfăta în plăceri pe cari auzul i le strecura în suflet.

Și erau mulțumite broaștele de această stare și desfătare, până când, într'o zi le-a fost dat să audă o privighetoare și să se încante și să simtă strecurându-li se în suflet închinarea pe care, în liniștea serii neturburate, o pasăre măiastră, cu glasul măreț, o înalță Stăpânului tăriilor și-al făpturilor, în măestrite triluri ce nu păreau a ieși din smerit piept de făptură, ci inima lumi-și cânta par'că simfonia neterminată, fiindcă nu se va sfârși, până ce va dăinui, pe acest pământ, făptură recunoscătoare Stăpânului a toate pentru binele vieții.

Și-au rămas broaștele uimite și 'nmărmurite și un dor nou le-a încolțit în suflete: dorul le-a crescut nutrit de încântarea din ele; le-a devenit dorință, iar dorința le mână năprasnic pe drumul faptei.

S'au dus la Cel ce le dăruise darul vieții.

— Doamne, pe unde scoate privighetoarea cântecul ce ne-a încântat și uimit?

— Pe gură, le-a răspuns Creatorul.

— Dă, Doamne, și gurilor noastre glas. Pentru ce să nu ne dai, dacă *numai atâta* ne trebuie ca să te slăvim; și te vom slăvi pentru toate câte ne-ai dat.

Dumnezeu, în nemărginita lui înțelepciune, dase viers celor ce puteau să cânte, iar glas celor ce aveau ce spune. Dar în schimb a dat fiecăreia dintre făpturile sale după puțința firii lor, o mai mică ori mai mare fărîmă din nesfârșita lui înțelepciune: de care se pot împărtăși toți, în măsura ce vreau să se folosească de daruri spre mărirea Lui și spre folosul lor.

Nu putea deci, dragostea Lui nemărginită nu-L lăsa să nu 'mplinească rugăciunea broaștelor. N'a vrut să se creadă, chiar pe nedreptul o veșnicie, nedreptățite: de-a nu avea ce credeau că le aduce fericirea.

— Fie-vă vouă *după credința voastră*, le-a zis Creatorul.

Și după credința lor a fost realizarea ce-a urmat dorinței nesăbuite a broaștelor după glasul râvnit.

Se vede că broaștele sorbiseră prea puțin din izvorul înțelepciunii divine. Lacomie de slava și încântarea cântecului auzit

au început să cânte toate deodată: și orăcăit de broaște a devenit ceea ce era planuit cântec de privighetoare.

Un lucru nu observară broaștele lacome de slavă străină; *unul singur*, pe care dacă-l vedeau, nu orăcăiau: *N'au simțit liniștea, fără de care, nu se aude cântec de privighetoare.*

Căci privighetoarea cânta și 'ncânta chiar și pe broaște, tocmai fiindcă și broaștele, toate, o ascultau.

Și *n'au mai putut* observa că de când toate orăcăiau și nimeni nu mai asculta, nici o privighetoare nu mai sălășluisse în jurul bălții lor. Câtă tarie de credință ar trebui să 'ncapă într'un biet piept de privighetoare să 'ndrăsnească a crede că poate, cu cântecul său, să oprească orăcăitul neîncetat al nenorocitelor făpturi ce-au râvnit glas de slavă și și-au dobândit si-eși orăcăit spre nesfârșită ocară.

Când toate cântau cine rămânea să le-asculte!

Și de-atunci și până azi toate broaștele cântă și nici una n'ascultă, *Căci tocmai aceasta neascultare a făcut ca același glas*, creatura aceluiași Stăpânitor a toate, *să fie orăcăit de broaște, — ce-ar fi trebuit să devină, prin liniștea și tăcerea ce lipsea, cântec de privighetoare.*

„Istoria aceasta, d'o fi adevărată, îmi pare că arată...” (Gr. Alexandrescu).

Ne arată nouă, părinților și pedagogilor cum să creiem condiții pentru cântece de privighetoare pe care vrem să le scoatem și ascultăm din inimi și glasuri, ce-ar deveni nesfârșit și jalnic orăcăit al celor pe cari nu i-am învăța să se respecte respectându-se unii pe alții. Nu i-am obișnui să deie ceea ce cer unii dela alții. N'am reuși să-i facem să simtă: că ceea ce ceri dela semenul tău o dobândești dându-o.

Dar mai ales ne 'nvață istoria aceasta să credem că *numai ascultând* înșine, în liniște și făcând, pe cei dați grijii și îngrijirii noastre, *să asculte și să-și asculte glasul inimii; va deveni glasul viers și cântec* și ne vom desfăta, și cei ce vor asculta, ca și vei ce vor cânta, în plăcerea ce ne va cuprinde; ne vom simți, și părinți și copii, bogați în uimirea ce ne va stăpâni, ascultând cântece de privighetoare acolo unde, fără această liniște și respect ne-am îngrozi, cei ce iubim și s'ar întrista cei iubiți de orăcăitul căruia s'ar simți nevoiți și 'ngroziți să-i dea glas: dacă va lipsi și nu se va crea această liniște și ascultare plămădită în dragostea față de cei pe cari va trebui să i ajutăm, să-i învățăm să fie ai lor, pentru a putea fi și ai noștri.

Prof. AUGUSTIN COSMA

LIGA ZUMBAY

— SCHIȚĂ —

»Mărimea și importanța unui stat nu constă în durata și extensiunea lui, ci în rolul mai mult sau mai puțin important, pe care l-a jucat în complexul universal«.

Mare dreptate avea nenea Iancu!

Azi, când căldura atâtor veri n'a putut topi albul zăpezilor de pe tâmplele-mi argintii, — rog pe toți foștii mei colegi să-mi ierte indiscreția ce-o voiu avea, de a divulga o nostalgică reminiscență.

Vreau să zic, de faimoasa »Ligă Zumbay«.

E-adevărat, »Ligă Zumbay« a jucat un rol mare în viața noastră de elevi. Cu toate că a durat puțin: o lună și ceva!

Dar, asta . . . ce-are a face? Vorba lui nenea Iancu . . .

»Ligă Zumbay« a fost înființată de, prin, și pentru elevii clasei a șasea, iar eu am fost inițiatorul, fondatorul și conducătorul ei, eu am fost președinte, și sub prezidenția mea, liga s'a născut, a crescut, și . . . și . . . Dar întâi să vă spun cum s'a născut.

Intr'o bună zi, subsemnatul am ieșit la tribună ad-hoc — adică pe tribună; căci pentru a fi ascultat, m'am urcat tocmai pe catedră. Am desvăluit ideea, am expus doctrina, și am enunțat concepțiile proiectatei ligi, și . . . propunerea a fost viu aplaudată!

Dar apariția cezanică a profesorului de texte latinești și grecești curmă zgomotosul »vox-populi«. Apoi eruditul cunoscător de ode, epode, tristii metamorfoze și pontice, — se așează la catedră; văzând însă urmele picioarelor mele pe masa unde aruncase catalogul, — mi se adresă:

— Ce căutai tu la catedră? Iți era dor de mine sau de Ovidiu? Ia ieși puțin la lecție. . .

Sunt sigur că nici exilatul la Tomis, când a 'ncercat să precizeze geneza universului, n'a avut o mai precisă imagine a haosului, decât cum era în cutia mea — craniană. — Nepregătit, și mai ales surprins: fui trimis la loc cu o viteză de 120 pe oră.

Dar, prin asta, liga își primi actul de botez, — deși ea era încă în stare embrionară!

Doctrina ligii, în esență, era intensa practicare a optimismului. Toți membrii ei — elevii sextani — erau bine dispuși în permanență. Supărarea era oprită, buna dispoziție impusă, iar îndrăgostirea, pedepsită. În organul nostru »Potrocoalele Zumbayului« erau înțepați aceia care aveau o nebună poftă de mâncare, când se'ntâlneau cu un astru antropomorf cu număr de ordine sau cu o cometă ce purta pălărie de elevă miraculos așezată tangențial

pe cap. Ei mi-au dat ocazia să compun — eram pe-atunci trubadur — »Balada stârpiturilor sentimentale« al cărui anunț numai, pregătise calea spre un senzațional.

Un scurt ordin vocal: în pauza mare, toți membrii să se adune — era în Februarie — în jurul sobei. Și, corul ligii, — cel mai plurivocal cor din lume — mă acompania în surdină.

Un succes... turbat! După fiecare strofă, auditorul aplauda frenetic — ceea ce se auzea la cancelarie. Directorul — perplex — trimise secretarul, ca să identifice pe atentatorii situației meteorologice. Secretarul ajunsese la noi, tocmai la sfârșitul baladei.

În clasă, — un vacarm. Eu — eroul — fui ridicat cu frenezie pe brațe, pe umeri, pe capete. . .

Dar prin crăpătura ușii se ivise mutra secretarului.

Atunci colegii, surprinși și zăpăciți, mă lăsară agățat de stratosferă. Și nenorocirea mea — nu mă împăcasem niciodată cu Newton — gravitația terestră își exercită forțele. . . Eu, să nu cad — înhățai în brațe burlanul sobei. Acesta însă mai anemic ca toți »tocilarii« căzu cu zgomot, și. . . fumând maiestos ca un sultan. . .

Delicatul gaz — dacă nu mă'nșel carbonic se lipi, pătimas de albul imaculat al pereților. Clasa nu mai putea rezista. Nu mai putea sta'n sală. Plecă acasă. Scăpase de ultimele ore.

A treia zi, bătrânul servitor apăru prin clasă cu condica. Fiecare profesor citea rezultatul conferinței profesoreale din ziua anterioară, care se terminase ca o concepție zumbayană.

Și la care am fost și eu invitat. E adevărat că numai câteva minute. Și lângă ușă, și'n picioare, dar . . .

Condica zicea :

»Direcțiunea liceului, în urma hotărârii consiliului profesoral din ziua curentă, decide ca stimabilului președinte de onoare, fondator, inițiator și . . . foarte activ, să i se deacearnă un concediu de-o zi, pentru o mică dizordine și pentru a-și regula drepturile la pensie . . .

De asemeni, clasa va suporta materialmente remanierea pereților în semn de doliu pentru liga pensionată.

Direcțiunea.

Era singura pagină din condică, în care domnea duhul blândeței.

. . . Așa a fost sfârșitul »Ligii Zumbay« care n'a durat decât cinci săptămâni, abia . . .

Credeți că durata ei ar avea vre-o importanță ?

Eu cred că nu!

IARNA

Cuptor încins în flăcări arzătoare,
Ai fost în vară, soare !

Azi, jar în vatră stinsă, mori
Pe cerul îngropat de nori.

Sub bolta cea ceruită
Domnește iarnă grea... cumplită
Pământul parcă n'ar avea viață
Și 'mbălsămat în albă ceață
A murit.

Deasupra lui toți norii azi jelesc
Plângând cu gheață 'n lacrimi biciuesc
Pământ nenorocit.

La poala codrului de brad,
Au înghețat izvoarele ce cad,
A împietrit al apei vad
Statuă.

Acolo...
Eu stau tăcut în casă,
În iarna nemiloasă
Pierdut, în nemișcare,
In casă-i frig, durerea-i mare...

Nu-i foc în soba stinsă,
Dar jalea 'n suflet mi-e aprinsă
Și inima mă doare...
Ea p.ânge ूपă soare :

„O dulce primăvară,
De ce te-ai dus, revino iară“.

Pe sticla străvezie
Sufierea iernii grele
Crini mici și albi, o mie,
A dat tristeții mele

dar.

Eu îi privesc uimit,
În neguri rătăcit
nedumerit,

uimit,
neclintit,
părăsit...

Neconținut
Cuprins de-un greu cutremur
Și scuturat de-un val de tremur...

O iarnă tristă 'n suflet am acum
Când dintre prieteni cel mai bun
„Natura“... zace chinuită,
Bolnavă, părăsită,
Înghețată
Și uitată
de durere
piere.

Și bradul chiar imi pare astăzi veștejit,
Și câinele ce latră, un urlet răgușit.

Un vânt îmi bate 'n geamul ud,
Și mi cânt-o doină de demult ;
Cum aş dori să n'o ascult,
Dar n'am ce face, o aud.

Eu văd cum iarna-mi bate 'n geam acum,
Imi face semn, eu ies în drum...

Dar deodată
ca turbată
mă trage după sine
și fuge cu mine.

În zadar implor scăpare,
Căci nebună 'n tulburare.
Mi-a cuprins și trup și suflet ;
...disperare...

EUGEN L. GROZA
cl. VI.

LUMINI ȘI UMBRE

NUVELĂ

Era încă bine întunec când au pornit-o a doua zi mai departe învăluși de ceața deasă și lăptoasă a nopții.

Bocăncile le scârțâiau pe zăpada înghețată, înfingându-și adânc cuiele în urmele cari se pierdeau la câțiva pași de ei în întunec, dând impresia că vin de undeva de departe, din infinit.

Lumina inexplicabilă a nopților de iarnă le permitea să se vadă unul pe altul, dar privirile li-se afundau la câțiva pași în ceață, dându-le o dureroasă impresie de neputința de-a pătrunde cu ochii dincolo de peretele de ceață.

Bocu, Ioniță și Vasile treceau de ultimele case ale unui sat de oameni înstăriți dela poalele munților Vrancei, care îi găzduise o noapte, înainte de a se înfunda în văile și văgăunile munților pe cari atât de bine îi cunoșteau îmbrăcați în haina caldă și verde a verii și cari, sub hlamida maiestoasă și rece a iernii le păreau mai necunoscuți, mai misterioși, fiecare pas înainte părându-li-se o profanare, parcă, a palatului zăpezii din poveștile lui Andersen.

Ioniță, care era înainte cu harta și busola, încercă să străbată pâcla cu o lampă de buzunar, dar ceața absorbea razele cum absoarbe un peret capitonat cu vată, orice sunet. Și atunci merseră înainte, bazându-se nu atât pe hartă și busolă cât pe cunoașterea locurilor pe cari Ioniță pretindea că »le cunoaște cum își cunoaște buzunarele.

După el venea Vasile cu o coșcogeamite raniță și tocmai la urmă, câțiva pași mai înapoi, venea, suflând parcă din greu, Bocu.

Mergea privind mai mult în pământ decât la ceilalți doi a căror siluete se profilau în întunec, mărite.

Excursia a fost plănuită mai de mult de către Bocu și acceptată în unanimitate de toată clasa. Ba chiar și profesorul de științe auzind de ea se oferă să-i conducă, el însuși cunoscând foarte bine locurile.

Propunerea lui fu primită cu o oarecare răceală fățișe: elevilor, în general, le convine mult mai mult să activeze singuri, fără ca un profesor să intervină. Și această preferință este o manifestare firească a firii omenești căreia îi place mai bine să continue pe un drum eventual greșit decât să se supună umilirii de a recunoaște eventualele-i greșeli și dreptatea altuia.

Totuși nu îndrăzniră să-i refuze propunerea ci îi dădură un răspuns evasiv, ca apoi, după ce eși din clasă, unul să declare sentențios dela înălțimea catedrei: »N'avem nevoie de bagaje«.

De altfel nici nu le era simpatic elevilor căci era sever.

E adevărat că nu cădea pe nimeni la sfârșitul anului, dar silea pe băieți să învețe, destul ca să displacă firilor recalcitrante la învățătură, cari de obicei dau tonul conduitei generale a clasei.

Era înalt, lucru care i-a atras porecla științifică de »Eucalipt« și purta ochelari. Pe cap purta o pălărie veche cu boruri largi, pe care însă mai adesea o uita undeva. Părul scurt și încălțit, prin care, te întrebai, dacă trecuse vreodată pieptene, îi stătea pe cap ca o perucă de operetă, făcută din fire de fân. Barba rasă, ieșită înainte, făcea impresia că-i lipsește ceva ca să fie barbă.

Avea în general o înfățișare stranie cu trupul lui lung și subțire, vârat în niște haine strâmte și scurte de moda veche.

Însă cât de mare a fost însuflețirea la început, pe atât de repede s'au împușinat amatorii de excursii făcute iarna, După o săptămână n'au mai rămas decât vreo 6—7 ca și din aceștia să se mai împușineze până la începutul vacanței, rămânând numai 4. Unul îmboinăvindu-se însă, au plecat numai trei: Bocu, Vasile și Ioniță.

Bocu, având și inițiativa excursiei și fiind în același timp și șeful lor erarhic: tustrei erau cercetași (asta se'ntâmpla prin 192. . .) el era șeful.

Însă când aujunseră la capătul primei etape, la sfârșitul primei zile — și erau scurte zilele tare — într'un sat unde poposiră peste noapte, avu un mic diferend și schimb de cuvinte și păreri cu Ioniță asupra drumului de urmat, care ținut toată seara — și era tare lungă seara.

Ioniță încerca să-i explice, împăciuitor, că drumul pe care-l voia el, nici vara nu-l puteau termina într'o zi.

— Nu văd de ce nu 'nțelegeți, că doar îți arăt clar pe hartă, răspunse Bocu, nu sunt decât 18 km. Socotind asperitățile terenului sau eventuale ocoluri, va fi cel mult 20—22 km.

— Bine, dar ți-am mai spus, valea asta se înzăpezește în fiecare iarnă în așa hal încât e imposibil de parcurs.

— Dar acum n'a nins de mult!

— Iarna nu e nevoie să ningă în fiecare zi, căci nici așa nu se topește zăpada și afară de asta valea e plină de văgăuni și cascade cari înzăpezite sunt de o mie de ori mai periculoase.

— Dar tocmai de asta am venit aci, să vedem cascade înghețate, piscuri înzăpezite.

— Atunci plecăm pe vale și mergem admirând ce-i de admirat, deși, crede-mă, cascadele nu sunt decât niște biete povârnișuri cu o șuviță de apă ce se strecoară printre bolovanii acoperiți cu mușchiu înghețat și la amiazi venim înapoi ca să continuăm apoi poimâne drumul pe unde-ți spun.

— Atunci nu putem termina excursia în timpul fixat.

— Chiar pentru aceea pornim pe unde ți spun. După cincisprezece kilometri de drum ușor de făcut, totuși nu lipsit de frumuseți, ajungem la casa unui pădurar pe care-l cunosc.

— Ș'apoi?

— Apoi dacă ne mai rămâne timp mergem până la o admirabilă cascadă la vreo doi km. de-acolo.

— Planul e foarte bun, interveni Vasile.

— Atunci, răspuse Bocu vădit enervat de această nouă adversitate, deoarece văd că vrei cu orice preț să conduci, poftim harta și busola. Eu păstrez flobertul.

— De ce o spui asta cu un ton așa răutăcios? — zise Ioniță.

— Ce răutate vezi în asta că ți dau dreptate? — răspuse Bocu cu o ciudă cu greu ascunsă.

— Ia nu vă mai certați, interveni din nou Vasile, care fiind o fire mai închisă, mai contemplativă, nu se amesteca între ei.

...După ce se culcaseră, Bocu nu adormi decât foarte tâziu, când cocoșul lui Badea Vasile, la care traseră, începu să-și trezească frații din sat. Se 'nvârtea în pat gândindu-se cu ciudă la cele întâmplăte, mai ales că nu-și găsea nicio vorbă, nicio atitudine cu care să fi dovedit a fi superior în discuția lui cu Ioniță. Dela început s'a lăsat stăpănit de patimă, ceea ce l-a împiedecat să dea dreptate lui Ioniță, rămânând, chiar prin asta, nemulțumit de el însuși.

— La urma urmei, gândi el, avea dreptate, dar totuși ar fi trebuit să fie mai cu considerație căci... eram șeful.

A doua zi dimineată Ioniță, din delicatețe, evită să amintească ceva despre asta ci bagă busola și harta în buzunar, ceea ce îi mări și mai mult ciuda lui Bocu pe care, o vorbă răutăcioasă sau o nedelicatețe de-a lui Ioniță i-ar fi descărcat.

Și acum, când pășia în urma celorlalți doi prin noapte, se gândia cu ciudă la cele întâmplăte și bufnia ușor pe nări. Simția o durere ascuțită în tâmple, marită și mai mult de-o altă înfrângere, simțită în fața naturii: neputința de a străbate ceața și întunerecul cu privirea.

Mergeau toți trei tăcând, o tăcere ce părea tot așa de nepătruns ca și pâcla ce-i cuprindea și le cuprindea ca un păienjăniș inimile, dându-le un aspect nefiresc de părăsire (și bătrânețe).

Soarele trebuia să fi răsărit de mult dar ceața ce se îngroșa îl împiedeca să se vadă. Orizontul nu li se mărise. Atâta doar că pâcla devenise mai alburie, mai lăptoasă.

Deodată Ioniță se opri și zise:

— Acum trebuie să ne legăm unul de altul cu funii căci poteca se îngustează și afară de asta e foarte lunecoasă.

Vasile își descărcă imediat enorma-i raniță și scoase din ea o funie lungă, în timp ce Bocu, vrând să pară indiferent, își făcea de lucru la mecanismul puștii, rezemându-se de-un bolovan.

— Tu leagă-te la capătul ăsta, îi zise Ioniță.

— Mulțumesc, răspuse Bocu înțepat. Eu mă încred în propriile mele picioare... și în conducerea ta, adăugă el cu un zâmbet malițios în colțul gurii.

Ioniță se uită la el și nu zise decât:

— Cum vrei.

Porniră la drum mai încet, mai cu grije și mai aproape unul de altul căci ceața, departe de a se ridica, se tot îngroșa.

Bocu își păstra însă distanța ostentativă cu un abia perceptibil zâmbet în colțul buzei. Dar apoi în loc să se simtă mulțumit, simți în gură un fel de amăreală și durerea dela tâmples, de care uitase un moment, îi reîncepu mai ascuțită.

— Ce găfâi așa? — îl întreabă deodată Vasile. Ești obosit?

— De loc.

— Totuși, insistă și Ioniță întorcându-se, ești tot roșu și înădușit.

— Când îți spun că nu sunt obosit!

Și nici nu era.

Poate, cel mult, răcit. Dar ceea ce-l făcea să găfâie era ciuda ce nu l-părăsise de loc și-l frământa.

— Dar unde-ți sunt frumusețile drumului? — întreabă el zâmbind cu satisfacție.

Ioniță îi privi lung și apoi îi răspuse:

— Sunt în jurul nostru. Privește-le!

Bocu simți împunsătura: nu se putea vedea nici zece pași înainte.

Porniră mai departe. Vasile și Ioniță tot legați între ei cu toate că locurile primejdioase trecuseră, dar ca să nu se rătăcească unul de altul, căci ceața devenise atât de deasă încât aveau impresia că poartă pe cap un glob de sticlă mată prin care nu vedeau nimic. Și globul, și ceața, apăsa atât de greu încât mergeau încet, gâ-boviți, târându-și picioarele.

Bocu era tot înapoi, cu capul plecat, cufundat în gânduri.

Trebue să fi mers mult așa când deodată observă că zăpada, mai muiată din pricina ceții, nu-i mai scârțâia sub picioare, așa că înainta fără niciun sgomot ca pe un covor moale.

Speriat de această liniște își ridică ochii obosiți. Ceața era mai puțin deasă, însă Ioniță și Vasile nu se vedeau. Atunci o porni mai repede, lovit în față de un vânt abia acuma iscat, care risipea ceața.

Mergea din ce mai repede până se pomeni fugind și strigând îngrozit :

— Ionițăăă, . . Vasileee. . .

Se opri brusc speriat de vocea sa fără ecou.

Brusc și deodată cu el căzu și vântul.

Privi în jur. Câteva stânci se profilau în ceață pe o rază de 100—150 de metri. Incolo nimic și ceața din ce în ce mai rară.

Duse mâinile pâlnie la gură și strigă cât îl ținură plămânii ;

— Ionițăăă . . . Vaaa-sileee.

Nimic.

Atunci își încarcă pușca și trase un glonț și încă unul, apoi așteptă.

Iarăși nimic.

Afară de câțiva fulgi cari începură să cadă alene.

Deodată îi veni în minte :

— Zăpada o să astupe urmele !

Privi repede în jos : afară de a lui nici o urmă. Se întoarse înapoi : afară de urmele lui, cari veniau din depărtare, nici una, afară de celea ale unui lup, credea el uitând că lupii umblă iarna numai în haite. Atunci o luă la fugă ca un smintit pe urmele sale strigând.

Ninsoarea se 'ntețea.

Deodată urmele sale se 'ncrucisară cu altele mai vechi, ale unei perechi uriașe de bocanci și fără să știe de ce, o apucă pe ele. Dar deodată se opri gâfâind : de ce se luase după urmele acestea cari păreau mult mai vechi ?

Voi să se 'ntoarcă înapoi, dar ninsoarea își făcuse datoria. Astupase toate urmele.

Atunci își pierdu cu totul cumpătul alergând fără să știe încotro, până i-se tăie răsufllarea.

Se opri gâfâind și privind cercetător în toate părțile. Picioarele i-se tăiau de oboseală, ochii îl usturau, obrajii îi fură fripți de două brazde de lacrimi. Nu plângea, dar îl dureau ochii de strălucirea zăpezii. Se frecă cu pumnii ștergându-și obrajii cu mâneca. Apoi își apăsă ochii fierbinți cu zăpadă.

Asta îl mai ușură.

Deodată simți că i-e foame. Scoase ceasul ca să vadă cât e ora, nu vede bine. Șterse sticla ceasului, dar nu asta era cauza. Abea putu să vadă cifrele : era abea $1\frac{1}{2}$.

Zăpada cădea încet învârtindu-se în rotogoale dese cari îi oboseau mai mult privirea decât ceața, chiar prin mobilitatea și învârtejirea fulgilor.

Simți durerea de cap mai ascuțită ca oricând și o oboseală și o sfârșeală grozavă îl cuprinse.

Se așază pe-un bolovan, dar sări numai decât sus îngrozit : îi veni în minte povestiri cu oameni morți de îngheț.

Atunci începu să-și strige colegii, dar conțeni repede și așezându-se din nou jos pe bolovan, începu să tragă cu pușca, la început mai des, apoi tot mai rar : tot la câteva minute un glonț.

Trecu un jumătate de ceas și nimic nu se 'ntâmplă. Atunci începu să despereze și începură să-i vină în minte tot felul de lucruri, care de care mai triste și mai groaznice. Dar nu mai avu puterea să se scoale.

Capul îl durea. Sângele începu să-i svâcnească în tâmple tot mai tare, tot mai tare, până se transformase în niște vâjâituri puternice cari îi scuturau tot capul. Avea impresia că se află sub o râșniță uriașe care par'că-i măcina creierul. Și zăpada i se învârtea în același tact, în vârtejuri mari, obsedant ca sinfonia fantastică din Cezar Petrescu.

Inercă să se smulgă din toropeala ce pusese stăpânire pe el. Abia putu să încarce din nou arma și să tragă. Apoi pușca îi scăpă din mână.

— Scoală, căci altfel mergi la moarte sigură, auzi el par'că un glas lăuntric.

Făcu o formidabilă sforțare la care contribui mai mult voința decât mușchii-i sleiți și se sculă în picioare.

Atunci o licărire îi născu în creier și-i străbătu corpul într'o zguduitoră nervoasă : să se roage !

Căzu în genunchi, dar nu mai avu putere nici să miște buzele.

De-odată văzu înainte-i o umbră ce s'apropia :

— »Eucaliptul« îi scăpă printre buze în culmea uimirii.

Se gândi.

— Am halucinații. Apoi mai văzu două umbre, doi lupi, șopti el și leșină.

.....
Când își veni în fire simți ceva călduț și ud curgându-i pe față. Sânge !

Deschise ochii. Văzu deasupra-i un unghiu format din bârne groase bine închegate între ele. Se afla într'o colibă. Umbre jucău pe pereți : un foc ardea în mijlocul ei. Duse mâna pe față : nu era sânge, era o cârpă udă pusă pe frunte. Intâlni o mână și simți pe cineva aplecându-se asupra sa.

— Eucaliptul, murmură el, apoi ceva mai tare : iară am halucinații, și închise ochii.

— Ba ești treaz, îi spuse zâmbind profesorul, căci el era. Bocu deschise din nou ochii, privi în jur, apoi încercă să se ridice pe patul de crengi pe care era întins. »Eucaliptul« se grăbi să-l ajute.

— Lăsați, dom' profesor, făcu Bocu.

— Cum te simți?

— Foarte bine.

Capul nu-i mai vâjâia și și-l simția foarte ușor.

Tăcură amândoi.

Bocu își privia profesorul cu o uimire ce se putea foarte bine ceti pe fața lui.

— Făceam niște observații geologice, răspunse uimirii lui »Eucaliptul« pe un ton foarte natural, cu un zâmbet bun, care-i înflorea pe buze și se apucă să-i povestească cum în fiecare an își lua câte-o lucrare, câte-o problemă științifică pe care o rezolva în câte-o vacanță.

— Un singur lucru nu l-am rezolvat nici acum, zise el, sufletul vostru, al elevilor . . . decât în parte, adăugă el și tăcu.

Bocu începu și el să vorbească, fără a fi întrebat, repede, nervos ca un vinovat, care caută să scape de acuzație, fără să se uite în ochii profesorului, care-l privea stăruitor, iar deodată-l întrebă:

— Cum de te-ai rătăcit.

Bocu se uită cercetător la profesor. Acesta îl privea fără ca niciun sentiment să i se oglindească pe față.

— Cum de nu v'afi legat unul de altul pe ceața asta, reluă profesorul, mai ales pe povârnișul acela prăpăstios și înghețat.

— S'au legat, murmură Bocu abea perceptibil.

— Și tu?

Bocu tăcu privind în jur cu ochii ațintiți dincolo de el. »Eucaliptul« se sculă ca să arunce o buturugă pe foc, apoi se apropie mai tare de el și-i puse mâna pe creștet. Bocu făcu o mișcare reflexă ca să i-o îndepărteze, dar fie de rușine, fie de altceva, lăsă mâna domol în jos și se lăsă învins de blândețea omului din fața sa.

La clipa aceea toată atitudinea dârză îi dispăru din suflet și ar fi răspuns atunci orice l-ar întrebat; ar fi făcut orice i-ar fi spus.

— Și tu? — întrerupse profesorul pauza reluând întrebarea.

— Eu nu eram legat.

— De ce? Erai certat cu ei?

Bocu nu se aștepta de loc la întrebarea asta și răspunse imediat, reflex:

— Nu. Reveni însă imediat: adică...

— Adică ce!...

— Ne-am cam ciorovăit nițel, făcu Bocu zâmbind, încercând să-i dea o întorsătură de glumă.

— De ce?

Il iscodea blând, ca preotul în scaunul mărturisirii, fără să-i ia mâna de pe frunte, ceea ce îi lua lui Bocu orice putere de împotrivire ori de-a răspunde printr'o vorbă mai înțepată, ori poate mai obrasnică.

Și încet, încet Bocu, îi povesti totul fără să ascundă nimic, nici poziția lui de »șef« pe care și-o luase, nici ciuda de-a nu-l putea scoate din sărite pe Ioniță și nici răspunsul lui la invitația de-a se lega cu funia de ceilalți doi.

Profesorul îi luă palma de pe frunte întorcându-se spre foc cu capul lăsat pe mâini, privind dincolo de jar începu să vorbească încet, ca pentru el.

— Așa ești cum te credeam. Puțin cam plin de persoana ta, dar în fond ai inima bună. Asta e însă greșeala voastră, prea credeți că tot ce zboară se mănâncă și prea vă luați în serios numai pe voi înșivă.

De exemplu tu credeai că șefia ta de cercetaș, frumoasă în teorie și acasă, se nimerește și în practică. Să știi că disciplina nu este totdeauna supunerea orbească față de-un șef, ci supunerea trebuie să o arați față de realitatea faptelor când aceasta este în folosul societății.

Aici profesorul făcu o pauză. Impinse cu piciorul o altă buturugă în foc, apoi se întoarse spre Bocu.

— Nu introduceți jocurile voastre în viață.

Nu lua însă drept joc numai ceea ce fac copiii cei mici. Cercetășia și toate societățile și asociațiile voastre de orice fel sunt niște jocuri, serioase dacă vrei, cari n'au alt scop decât să vă desăvârșească educația, punându-vă față'n față cu societatea și nu cu un singur individ. Și asta e viața: lupta individului contra societății la adpostul ei. Paradox. . . nu? . . .

Dar tu, dar de ce numai tu, căci toți sunteți la fel, voi vreți să introduceți jocurile voastre, miniaturile voastre de viață în hainele adevăratei vieți. Vreți să luptați cu armele cari sunt foarte bune în cadrele luptei voastre de tinichea în cataclismul vieții.

Iată de ce nu Ioniță, care n'a ascultat de șef, a fost nedisciplinat ci tu care, șef fiind n'ai știut să iei o poziție corespunzătoare în fața împrejurărilor și afară de aceasta, ceea ce e mai grav, n'ai știut să te pleci în fața dreptății, și un șef trebuie să

știe în primul rând să se umilească până acolo până unde trebuie: »Cine vrea să fie stăpân, să fie tuturor slugă«.

Apoi tăcu. Flăcările focului, tot mai mici, trăiau doar în pâlpâiri slabe de-asupra jarului.

Bocu tăcea și el și două lacrimi îi brăzdau fața.

Plângea ?

Și de plângea, nu întrebași de ce plângea căci sufletul omenesc, când trebuie să plângă, nu are nevoie de vreun motiv admis de toate legile psihologice.

Se ușura . . .

Intr'un târziu întrebă :

— Și ei . . . ?

— Sunt în sat.

Te credeau bolnav tare și au plecat să aducă o targă . . .

. . . Cenușa se 'ntinsese peste ultimele rămășițe ale focului când sosiră Ioniță și Vasile cu targă.

Bocu îi întâmpină zâmbind și văzând targă le zise uitându-se lung în ochii căprui a lui Ioniță.

— Nu mai e nevoie. Sunt vindecat . . .

Atunci ei priviră pe profesor care stătea la spatele lui Bocu cu un zâmbet de bunătate pe care numai acum i-l observară pentru prima dată . . .

Noemvrie, 1937.

GH. COSMA

FINAL

NUVELĂ

În livada casei pădurarului din Duș, odată cu lăsarea serii, se puteau vedea din depărtare, flăcările unui mare foc.

De astă dată nu era focul ciobanilor ce-și pășteau turmele pe culmile din apropierea »Iezărului Mic« și cari se adăposteau de obicei noaptea aici, ci erau focul aprins de ce-i șase excursioniști, care de patru zile cutreerău sălbaticii codri din Munții Cibinului și cari se opriseră să înopteze aici.

Deși casa pădurarului fusese asfaltată cu câteva zile mai înainte de un grup și mai mare de excursioniști, pădurarul român, bucuros întotdeauna de oaspeți îi primi cu plăcere, așa că »Her Șef«, capul expediției nu mai trebui să uzeze de titlul de subprefect al județului, pentru a obține un culcuș »dracilor« pe cari îi avea în grijă și trupului său ostenit de numărul mare de kilometri parcurși.

Imediat după ce sosiseră și se hotărîseră să doarmă peste noapte aci, lepădără Ruck-sakurile fericiți că terminaseră drumul și că acum vor râsufla în voie.

— »O! Gott sei Danck, c'am scăpat de el. Mă omoară zău sacul ăsta« exclamă gâfâind Ingen. Vorbele fură rostite cu un accent străin. Ingen era săsoaică și deși știa destul de bine românește, accentul nu și-l putea îndrepta.

Trântind sacul jos — în pridvorul casei și 'n plus mai aplicându-i și-un picior, Ingen adăugă:

— Fără tine m'aș urca până pe Himalaia!

Un hohot de râs, primi această nouă apostrofare adusă mult chinuitului sac. Angela, Dorel, Veronica și Nelu, râdeau c'o poftă pe care numai tinerețea și-o poate da. Celui mai mare dintre ei, dacă i-ai fi dat douăzeci de ani. Exceptând bineînțeles pe »Her Șef« (cum îl numeau ei), — tatăl Angelei.

De abea se așezaseră unul lângă altul pe prispă, când acesta își făcu apariția venind din casă, unde vorbise cu pădurarul.

— D'apoi mâi hoțomanilor voi v'ați așezat la vorbă, dar de mâncare mie cine-mi face? Vouă oare nu vă este foame? Pe fete le rog să aducă sacii și să scoată mâncarea, iar pe băieți să ia toporul și să meargă să taie niște lemne din pădurea, din dosul casei și să le aducă în curte, să fie de foc, că eu mă duc cu cofa asta să aduc apă.

Cererea celui mai bătrân fu îndeplinită de către cei tineri. Între el și ei era o armonie perfectă. El le dădea deplină liber-

tate. În schimb ei nu abuzau de această libertate, căci atunci când li se cerea ceva, o făceau fără șovăială, știind că dacă le-o cere »Her Șef«, le-o cere pentru binele tuturor.

Astfel stând lucrurile, era natural ca totul să se săvârșească în cel mai scurt timp posibil și cât se poate de bine.

După o oră și jumătate dela sosirea lor aici, terminaseră masa. Din casă unde mâncaseră, se mutară la focul din curte care ca 'n totdeauna fusese aprins de Nelu și de Dorel. Aceasta era opera lor. Tăiaseră la lemne până nu mai putuseră de oboseală, deși îi jignise faptul, că trecând pe lângă ei, și văzându-i cum taie lemne, un cioban le spusese :

— »Bună seara domnișorilor, merge tăiatul lemnelor, merge ?« Și răsând șiret adăugă : »Se vede că n'ajă prea avut de multe ori topor în mână ?«

Dorel se uitase la Nelu, Nelu la Dorel, dar până să răspundă ceva, ciobanul se depărtase. Constatară cu părere de rău că pantalonii scurți din piele de drac, cămășile târcate și bocancii tîntuiți, îi dăduseră de gol. Așa au crezut ei. Nici nu-și închipuiau însă, cât de neîndemânatec țineau toporul în mână.

Scrâșnind din dinți, Dorel zise cu necaz :

— Vede-te-aș la ora de astronomie demonstrând a treia lege a lui Kepler . . .

. . . Focul ardea cu putere iar lângă el erau aruncate vreacuri de lemne ce aveau să le-ajungă pentru toată seara.

Se așezaseră toți pe o buturugă în fața lui, îmbrăcați bine. La mijloc stătea Ingen de-o parte Nelu cu Veronica, iar de cealaltă parte Dorel și Angela.

— »Și-acum să bem »cerneala« ce ne-a mai rămas« propuse Angela. — »O bem toată având în vedere că-i ultima seară a excursiei noastre, adică facem chef !

»Cerneală« numeau »dracii« lichiorul de afine pe care în fiecare seară Angela îl scotea din sacul ei, unde era mai la adăpost și din care împărțea fiecăruia câte puțin, fiindcă ei erau mulți iar lichiorul puțin, și pentru că »în excursie nu se bea«.

Plăcuta veste a împărțirii »cernelii« fu primită de gașcă ca de obicei, cu un »bravo« unanim. Incepu împărțirea. Toți făcură trista constatare că lichiorul era foarte puțin. Nu ziseră însă nimic. Doar Dorel exclamă :

— Ah ! ce puțin e.

— »Chiar tu te vaiți« ? se miră Veronica — »chiar tu care întotdeauna ai porție dublă pentru că te protejează Angela. Te servește mai întâi pe tine, iar după ce ne-a dat și nouă se face c'a uitat că ți-ai luat porția și-ți mai dă odată«.

Izbucniră toți în răs. Ironia reușise. Dar Dorel riposta prompt :

— Mie mi-o fi plăcând »cerneala« dar tu mori după acadelele lui Nelu. Noi luăm câte două iar tu câte patru, pentrucă nu știu cum se face de Nelu răstoarnă mereu cutia 'n mâna ta când te servește. Probabil că-l intimidezi!

Era rândul lui Dorel să rădă, iar Veronica să tacă.

N'avea ce să răspundă — așa era.

Nu mult după ce porniseră în excursie se putea observa, că de unde la început mergeau în grup compact, dela o vreme se formaseră două grupuri distincte : Nelu și Veronica rămâneau mereu în urmă, înainte fiind Angela și Dorel. Ingen se alipea când primului grup, când celui de al doilea. »Her Șef« era mereu mult înainte. Aci era originea micilor înțepături dintre Dorel și Veronica, înțepături amicale cari aveau darul să-i distreze.

Acum »Her Șef« lipsea din fața focului. Apăru însă curând. Tineretul îl primi cu bucurie.

— »Hai »Her Șef« să bei cu noi un pic de lichior« îl imbie Nelu.

— Ei că buni copii mai am eu în grijă. Văd că nu m'au uitat. Bravo vouă!

După ce bău, »Her Șef« plescăi din limbă, scoase ceasul din buzunar și zise :

— E timpul să ne culcăm. E ora 10 și mâine avem drum greu de făcut, până la Orlat unde ne așteaptă mașina ca să ne ducă la Sibiu. Deci la culcare! Intrebarea e unde vreți voi să vă culcați? In casă sau sus în podul cu fân?

— In pod! Răspune gașca în cor.

— Haideți dara in pod — hotărî și »Her Șef«.

Se sculară de pe buturugă. Focul de-abea mai ardea.

Trecură de-și luară ce aveau de luat din casă și apoi unul câte unul suiră în pod, pe scara care se găsea la gura lui. Chiar dela prima vedere fură entuziasmați de aspectul podului. Era mare și ce era mai important avea fân mult, mult de tot.

— O să dorm mai fraților — începe primul Dorel — »cum n'am dormit nici la mama acasă«!

— Zău că-i strașnic — adăugă Nelu.

— E mai »fain« ca cel dela Grinți din noaptea trecută — făcu Veronica.

Iar ca o completare izbucni Angela :

— E cel mai teribil pod cu fân pe care l-am văzut de când fac excursii.

— »Apucați-vă și vă faceți culcușul« le-o tăie »Her Șef«

— „cred că nu mai e nevoie să vă învăț cum se doarme în fân, o știți doară“.

Mai întâi se așezară fetele. Ca de obicei Ingen la mijloc între Veronica și Angela. Băieții le acoperiră cu fân mult pe picioare. După ce terminară se așezară și ei, Nelu de-o parte lângă Veronica, iar Dorel de cealaltă parte lângă Angela. „Her Șef“ înaintea lor la câțiva pași.

— Bine că ne-am așezat odată — oftă Ingen — mă simt așa de bine aici de parcă aș fi dormit de când sunt tot în fân. Când ajung acasă o să cer mamei să-mi dea saltelele afară din pat și să-mi pună fân în locul lor. Ce o să mă mire însă, o să fie faptul că la culcare în loc să mă îmbrac, cum am făcut acum, o să mă desbrac.

Vorbele lui Ingen produsese mare haz. Intr'adevăr toți înainte de a se culca luaseră pe ei întreaga îmbrăcăminte pe care o aveau cu ei: cămăși, tricouri, pijamale, haine de vânt, băștile pe cap, în plus fiecare era înfășurat în pătura lui. Drept pernă aveau pardesiurile. Doar bocancii fură abandonăți.

Luna se putea vedea bine prin crăpătura dela gura podului. Lumina razelor ei ajungea până pe fețele celor culcați în fân, luminându-le. Sub lumina razelor ce cădeau pe el, părul blond al Angelei părea și mai aurit. Frigul se făcea simțit. Cerul era de un senin cum rar se întâlnește în regiunea de munte.

Stelele păreau mici luminiți tremurătoare, lucind într'un templu grandios ce avea drept cupolă cerul. Dorel se uita la ele mirat de par'că nu le-ar mai fi văzut niciodată. Le mai văzuse. Dar nu-și pusese întrebarea ce-l rodea acum. Oare ce-o fi „acolo“ — în acele stele? Alte suflete? Alte lumi?

Ce curioasă întrebare! Ce-i venise să și-o pună? Așa deodată și în chip atât de copilăresc.

Gândul i se întrerupsese brusc — cum se rupe un film la cinematograf. Spre deosebire însă de acela, gândul nu fu reluat. În acea clipă Dorel ca și ceilalți auzi melodia unei doine. Il cuprinse un fior dulce. Era pentru prima oară când auzea o doină cântată de un cioban. O cânta fratele pădurarului, jos în fața focului, unde stătuseră ei mai înainte și pe care ciobanii îl aprinseră din nou.

Până acum, Dorel auzise doine cântate doar de lăutarii dela Radio. Acelea însă, erau alfel. Asta era adevărata doină! Fluierul scotea sunete triste, sfâșietor de triste. Știa că doina e veselă și tristă. Aceasta era plângătoare. Melodia ei pătrundea prin tăcerea nopții, ajungând până departe. Nu tulbura însă această tăcere, căci par'că făcea parte din ea. Parcă în ea se născuse și din ea se nchegase. Se plămădisse această doină în tăcerea

noptii. Era sigur că ziua nu i-ar fi părut așa de frumoasă. Nici n'o prea cânta de altfel ciobanul ziua. Doar în fața focului își spune el necazul sau bucuria zilei ce a trecut, și și desvâluie speranța și planurile zilei viitoare. Seara are el timp să-și descarce sufletul. Ziua e a grijilor, a trupului.

Iată de ce lui Dorel doina îi apărea ca strâns legată de noapte și deci și de foc. De liniște și de căldură sufletească.

Ce cântec e și doina! Cât omenesc, dar și cât vag în ea.

Și ce aproape de sufletul său simțea Dorel acest cântec!

Cine-o fi născocit doina?

Suferința cărui ins a cântat-o întâia și dată?

Din tragedia cui s'a născut? Și pe-acui a reluat-o?

E veche doina precum veche e suferința Românilui.

Dacă s'ar ști când s'a născut doina, s'ar ști când a suferit pentru prima oară un Român cu suflet de poet mare.

Aceste gânduri și sentimente îl inundaseră pe Dorel. Nu numai el tăcea. Tăceau și ceilalți. Dar oare ei ce gândeau?

Pe toți îi vrăjise doina. Gălăgioșii de mai 'nainte tăceau acum. Cântecele încetă. Bătrânul zise:

— Mai că frumos a mai cântat Românașul nostru!

»Gașca» răspunse printr'un »da« scurt și leneș. Dar pentru Dorel doina nu încetase. În sufletul lui emoția persista.

El singur o mai auzea. Reflecțiile sale continuară. Își zise:

Cu cât o doină e mai veche cu atâta trebuie să fie mai puțin tristă. Tristețea-i crește cu cât crește numărul celor ce-o cântă. Fiecare îi adaugă câte o nouă notă dureroasă, izvorâtă din suferința lui. Așa se poate întâmpla ca dintr'o doină care la început n'a fost tristă, să se ajungă la una de-o adâncă tristețe. Unul i-a intercalat durerea născută în urma unei morți, altul nenorocul iubirii lui, celălalt deznădejdea... Toți la un loc — erotism, nostalgie, dor, ură...

Cu timpul orice notă de veselie a dispărut. Din veselă, doina a ajuns tristă.

— „Ce-o fi cu Dorel ăla?“, întrerupse tăcerea Nelu, „de tace și nu mai scoate nicio vorbă?“

— Intotdeauna tace când e lângă Angela — explică Veronica.

— Și tace și Angela o completă Ingen. Tac împreună.

— M'au furat gândurile, aiâta tot, răspunse cu glas mola-tec, după câteva clipe Dorel.

— Tăcerea e de multe ori așa de frumoasă! Și-ți spune foarte multe zise Angela.

— Sunteți niște somnoroși voi ăia din partea stângă. Vă spun noapte bună, căută să-i provoace Veronica.

— Iar voi cei din partea dreaptă, având mâncărime la limbă, suferiți de insomnie cronică. Vă rog să vorbiți mai puțin ca 'n noaptea trecută. Noapte bună! încheie amical Dorel.

Din nou liniștea deveni adâncă. Dorel închise ochii. Iși desfăcu mâinile de pe piept ducându-le dealungul corpului. Nu se mai auzea nimic. Ai fi crezut că 'n aceea clipă tot ce trăia dispăruse. Doar freamătul acela amăgitor al pădurii ce te cheamă par'că, se înfiripa nelămurit . . .

Dorel observă că era aproape de Angela. Iși aplecă capul puțin spre dreapta. Și Veronica era aproape de Nelu.

Frigul îi făcuse să strângă rândurile. Se auzi un sforăit puternic. Îi urmă altul. Ca și'n celelalte nopți, primul care a adormit fu »Her Șef« — era cel mai obosit. Îl imită Ingen.

Angela, oare doarme? se întrebă în gând Dorel. Băgă de seamă că tâmpla ei era lipită de a lui. O simțea, era caldă. Câteva șuvițe din părul ei mătășos, îi atingeau fața. Angela nu dormea. Avea ochii deschiși. Văzând că ochii lui o fixează și-i ridică pe-ai ei și l privi. Ochii lor se întâlniră . . . Albastrul unora, înfruntă negrul celorlalți. Pentru o clipă. Apoi, închizându-se și unii și alții se retraseră în întuneric.

Nelu și Veronica începură să vorbească încet.

Dorel auzea răsuflarea regulată, ca de copil, a Angelei. I-o cunoștea bine. Era a treia noapte de excursie de când adormea auzind o. Dar pentru prima oară se întreba acum Dorel, de-o iubește sau nu pe Angela. Nu știa ce să creadă. Era o simplă prietenie? Sau ceva mai mult? Dar ea? Îl iubea oare?

Purtarea ei nu făcuse decât să-l încurce mai rău. Acum își dădea seama că ea se purtase mult mai frumos decât s'ar fi putut aștepta și că fusese mult mai sinceră și bună cu el, decum și-o închipuse că va fi.

De ce oare simțea stând lângă ea, o căldură pe care n'o mai simțise până acum? Și de ce nu-și pusese aceste întrebări și'n nopțile trecute? Fusese tot atât de aproape de ea și atunci. Toate rămaseră fără răspuns.

Iși simțea sufletul parcă topindu se . . .

Somnul îl cuprindea încetul cu încetul. Avea plăcuta senzație că se preface într'o ușoară adiere și că un vânt mai puternic e pe cale să-l ridice, să-l fure . . . Și par'că, înainte de a adormi, mâna-i fu cuprinsă de-o alta, mai caldă. Adormi.

Se trezi simțindu-și obrazul cuprins între două mâini,

Clipi din ochi. Visa? Nu! Era treaz. Mâna Angelei nu i-o mai ținea pe-a lui. În timpul somnului se desfăcuseră. Acum degetele lui se odihneau în părul ei moale. Mâinile Angelei se

retraseră de pe fața lui. Se opriră pe fruntea ei. Iși dădu părul ce-i căzuse pe față, peste cap. Așa mâinile lor se întâlniră.

Deși văzuse mișcărilor Angelei, Dorel, nu-și retrase mâna din părul ei. Ea i-o apucă încet, delicat și o duce la obrazul ei.

Înainte de a adormi din nou, lui Dorel i se păru că liniștea era acum și mai mare. O liniște cu care nu se mai întâlnise. Nici o întrebare nu-l mai rodea. Și tăcerea parcă avea o semnificație. Desprinsese din ea răspunsul ce-l dorea . . .

De aceea credea că toate stelele strălucesc pentru el, pentru fericirea lui și-a ei.

Luna care înainte de-a fi adormit era drept în fața lor, acum nu se mai putea vedea prin crăpătura dela intrare în pod. Razele ei veneau acum din spate.

Dorel simți că tot ce era lumina, se pierde tot mai mult, că ochii i se închid osteniți . . .

Rămase doar cu lumină zâmbetului, pe care ți-o dă fericirea.

Păstră această singură lumină, era deajuns că să adoarmă mai fericit ca oricând. . .

Peste zece zile acceleratul București—Oradea ducea pe Veronica și pe Dorel spre casă. Incepea școala. Trăiau tragi-cele acorduri ale unui final de vacanță.

— N'o să-i uit niciodată pe cei ce i-am părăsit acum câteva ore zise Veronica. »Mă leagă de ei cele mai frumoase amintiri ce le am.«

— Și pe mine la fel îngână încet Dorel. »Cu toate că pe de-oparte regret că am ajuns să am astfel de amintiri ?

— Se poate așa ceva? Să regreți că ai amintiri atât de frumoase? Ar trebui să te bucuri.

— Da așa se spune de obicei — o amintire frumoasă prețuște foarte mult. Dar eu zic: Ce folos? Odată ce toate acestea sunt doar »amintiri«, ele nu mai reprezintă astăzi decât »un ce« pierdut. Pe mine amintirile nu fac altceva decât să mă amărăscă și mai mult. Cu cât ele sunt mai frumoase părerea de rău e mai mare.

— Ai dreptate Dorel! Când mă gândesc că toate aceste amintiri au existat odată aeeva, că le-am trăit împreună . . . Îmi pare atunci realitatea și mai fadă și mai crudă și absolut fără nici un sens.

— Peste cinci zile ne vom relua locul în băncile dela școală. După ce tăcu puțin, Dorel continuă: Să sperăm că totul nu e altceva decât simpla melancolie a unui sfârșit de vacanță. Vorba aceea — »ochii cari nu se văd se uită«. Poate că la vara vii-

toare când vom veni din nou la Sibiu, să ne vedem rudele, Angela și Nelu să nu mai fie pentru noi decât niște »simple amintiri«. Niște foști prieteni ca mulți alții. Cum am uitat-o pe frumoasa Cleo și pe blânda Leana, probabil tot așa o voi uita și pe Angela, Rostind cuvintele acestea Dorel avu un zâmbet ciudat. Vroia să fie un zâmbet ușor, indiferent. Se vedea însă că totul e forțat și că ceea ce spune îl doare. Suferea prea mult, și vroia să se amăgească singur.

Veronica înțelese ce se petrece în sufletul său :

— Ce copil ești Dorel. Te necăjești singur și mă necăjești și pe mine. Tu știi și mai ales o simți că amintirile noastre au fost mai mult decât niște »episoade« comune de vacanță. Și că pe ei nu-i vom uita ca pe alții. Durerea prea mare te face să vorbești astfel. Adu-ți aminte vorbele Angelei, dela despărțire : »Să sperăm că drumurile noastre nu se despart acum pentru totdeauna«.

Deși nu mai era nevoie, ochii îl trădară definitiv pe Dorel. Două picături de »apă«, doar atâta, două lacrimi îndărătnice, creșteau tot mai mult. Când simți că nu le va putea opri, scoase batista și le șterse.

Vorbele Angelei pe cari i le amintise Veronica îi răsunau mult timp în urechi. Un surâs de astădată liniștit, blând, i se întipări pe față. Era sigur că în acel moment același lucru în gândea și Angela : «Să sperăm că drumurile noastre nu se despart acum pentru totdeauna«.

Acel „să sperăm“ devenise în sufletul lui un refren. Și acest refren creștea, se multiplica par'că cu încăpățănare, cu cât roțile trenului ce-l ducea tot mai departe de ea, se 'nvârteau mai repede.

. . . Era ceva mai mult decât „melancolia unui sfârșit de vacanță“ în sufletele celor doi buni prieteni.

Viitorul avea să le-o dovedească, atât unuia, cât și celuilalt, căci prin Munții Cibinului și mai ales în podul cu fân dela Duș, se 'nchegaseră legături ce aveau să dureze poate, în ciuda depărțărilor și a timpului . . .

Cine știe ?

IUSTIN S. IONESCU
cl. VIII-a.

DESPRE BĂTRÂNETE

Se știe că tinerețea e boală de care ne vindecăm pe zi ce trece. Bătrânețea e rezervată celor cari au știut să ocolească microbii și autobuzele.

A fi bătrân nu e situație de invidiat, totuși toată lumea vrea să ajungă până la adânci bătrânețe. Iată câteva rețete practice:

1. Cenzurat.

2. Când ai de învățat la școală, să nu te surmenezi prea mult. În special să nu ți pui mîntea cu tabla lui Pytagora și să nu te prea gîndești la neroziile lui Kepler.

3. În facultate e bine să urmezi fetele, dar și cursurile.

4. Nu ieși pe vreme rea, să nu-ți cadă pe cap firele de radioteleviziune. Când traversezi strada, bagă de seamă să nu te 'nghesuie prea tare tramvaiele sau autobuzele.

5. Alege-ți bine cariera. Numai cu o bună meserie poți răsbi în viață. Dacă înveți Botanica poți să tai frunze la câini; dacă înveți Agronomia știi să bați câmpii; dacă înveți muzica, poți fluera a păgubă; dacă înveți Ingineria, știi măsura corsoul; dacă vrei să ai voce, trebuie să fii întâi funcționar, să ai o funcție; se știe că »funcția creiază organul.«

6. Nu-ți »bate capul« decât cu fricțiuni contra cheliei; nu-ți »face inimă rea« ci fă-ți inimă albastră, nu-ți »mânca unghiile« ci pilește-le; nu-ți »face sânge rău«, că te costă mult analiza Wasserman și nu »pune la inimă« decât portofelul cu franci.

OULIVER și ACTEON

* * *

Profesorul: Câte simfonii a compus Beethoven?

Elevul: Trei!

Profesorul: Care sunt?

Elevul: Pastorală, Eroica și . . . a noua.

* * *

TOM ȘI TIM LA PATINAJ.

Tim are nenorocul să i-se spargă ghiața sub picioare și să facă o baie absolut involuntară. Tom se repede la el:

— Tu totdeauna trebuie să faci altfel decât fac ceilalți: toți patinează și tu vrei să faci baie. Acum cel puțin pune-ți chipiul pe cap că te răcești.

Recenzii

Ionel Teodoreanu: „*Secretul Anei Florentin*“ roman.

În materie de artă, una e să-ți schimbi maestrul, sursa de influență, pentru a-ți crea poteca individualității tale distincte, și bine definite. Și alta e să te abați dela un drum pe care ți l-ai creat tu singur și în care te ai afirmat, și te-ai impus. Primul caz aduce succesul sigur; al doilea, mai puțin frecvent, aduce de obicei, insuccesul.

Cazul lui Ionel Teodoreanu.

È memorabil steagul noii sale direcții, acelei pagini din prefața »Arcei lui Noe«, printre cele mai frumoase din întreaga literatură română, scrise la moartea celui ce-l »convertise«, G. Ibrăileanu, care-i ceruse să scrie un roman în grabă, simplu, din viața reală, fără efuzii lirice. A debutat în noua-i direcție cu »Arca lui Noe« și a continuat cu »Secretul Anei Florentin«. Cum, — rămâne de văzut.

Ionel Teodoreanu a adus în literatură »medelenismul«, formulă pe cât de bogată, pe atât de complexă, care 'nseamnă tragedie, lirism, seninătate, erotică platonice, etc.

Nu există în literatura noastră un roman cu o temă mai complexă și mai dramatică, decât în romanul lui: tragedia exuberantei tinereți, gătită de dragostea platonice, primul semn al maturității, seriozitatea ucizând tinereța. Și ceea ce-i ridică potențialul emotiv și estetic e magistrala tratare a temei; subtilitățile ei sunt scrise cu acea specifică tristețe metafizică, profundă, mistică, senină, de lirism în fond și formă.

Acesta e medelenismul ce l-a impus, pe care l-a exagerat (mai ales în »Lorelei«) și a cărui abandonare i-a cerut-o decedatul Ibrăileanu. A făcut-o. O mare învingere, — dar nu o tot atât de mare creație.

»Secretul Anei Florentin« are un subiect, banal pentru autor, — drama căsătoriei, — și un material epic foarte redus, ca

aproape în toate romanele sale (exceptând mai ales »Fata din Zlatasut« și »Arca lui Noe«). Horia Orghidan, mare avocat din Iași căsătorit cu Ana Florentin, lângă care trăește 17 ani o viață seacă; el, ocupat cu profesia sa, o neglijează, deși-i îndeplinește larg dorințele. Stânjenită de această zilnică neglijare, ea vrea să plece, dar după o scenă, în care după 17 ani (?) Horia și dă seama c'o iubește, — se'mpacă. Dar intervine în viața lui Horia, Aniuta, o femeie sportivă, — a cărei fată Ivona, e prietena Anei, — cu mult sex-appeal, care caută să-l »agațe« (nimic nu ne face să credem că-l iubește) și reușește. Ana e neglijată din nou. Ca să-l scape pe Horia de ea însăși, Ana inventează o scrisoare de dragoste. Având bună dovadă de adulter, Horia intenționează proces. Epilog: Ana se aruncă'n mare (I. T. prea-și ucide eroinele; mai tragic ar fi, — punct urmărit, — dacă le-ar lăsa să trăiască). Ivona trăește singură cu tatăl ei, iar Horia cu Aniuta se mută la București.

O evidență: preponderența rațiunii vigilente asupra afectivului creator, în tot decursul povestirii. În special începutul îți dă o impresie de diluație, de plat, de inutil.

Femeile apar într'o perspectivă palidă, cum nu se obișnuise până acum Teodoreanu.

Constatarea finală, e cea prevăzută. Evadarea din »Teodoreanu Medelenilor«, nu putea să dea ceva foarte bun, fiindcă nu mai e Teodoreanu. Și asta dă o impresie de elucubrație, de forțat.

Ca de obicei, partea cea mai bună e tezaurul de metafore, și comparații, din care citez următoarele:

»Soarele parcă dădea faguri la săraci«. »Se 'ntoarse cu răsaritul lunii pe umăr« (p. 74). »Copacii par'că erau evrei galițieni cu ciorile pe tâmpile ca perciunii« (p. 84). »Guturaiul mergea pe străzi cu reumatismul la braț și cu umbrela în mână«. »Ivona își răsturna geanta cu istorisiri școlare«, »ploaia era atârnată în cuerul cerului ieșan« (p. 85) »avocatul mic, alături de preot, ca o agendă alături de un Larousse« (p. 252) »secundele pulsau ca furunculele« (p. 255). »Cozorocul strâmb al lunii« (p. 257) etc...

»Secretul Anei Florentin«, contribuția lui Teodoreanu anului literar 1937, e un roman plăcut, puțin frumos, și mai puțin bun. Oare cât timp să mai așteptăm până ne va da un roman bun, în noua sa direcție?

Emil Cioran: Schimbarea la față a României.

Apărută cam de mult, cartea lui Cioran e tot atât de actuală ca și acum un an. Pentru că o carte de ideologie e proaspătă atâta timp cât e valabilă pentru mediul care l-a produs pe autor. Adică atâta timp cât e în concordanță spiritul cărții, cu spiritul mediului social.

Pe Cioran l am cunoscut prin furtunosul debut al »Culmilor disperării« și »Cărții amăgirilor«. Tânăr, — prea tânăr poate, — filosof eseist, își relevă aci personalitatea sa filosofică de filiațiune nitscheană: procedee de paradox, atitudine categorică, energetică, vioentă, tonul din »Also sprach Zarathustra«, toate amintesc pe filosoful »uebermensch«-ului față de care are un adevărat cult.

Profunzime| de cugetare, extraordinară forță de expresie, efervescența unui vitalism dus până la paroxism, — sunt câteva din notele primelor sale două volume, și care se zăresc — mai mult sau mai puțin — în »Schimbarea la față a României«.

În primul din cele 7 capitole, în »Tragedia culturilor mici«, cu o rară forță de discernământ critic al istoriei universale, dă definiția »marii culturi« ca fiind soluția tuturor problemelor; culturi mari sunt: Egiptul, Roma, Grecia, Franța Germania și Japonia; noțiune de »mare cultură« implică pe aceea de »mesianism« care înseamnă mândrie, încrederea oarbă în destinul istoric al tău și în rolul covârșitor și decisiv ce ești chemat să-l joci, în complexul universal.

Câtă vreme n'ai ideea mesianică (singura care a susținut vitalitatea poporului evreu) te sbați în mediocritatea culturii și istoriei. Cât despre cultura germană, ea e în întregime negativă: criticismul Kantian și întreg romantismul, — e negativist. Evoluționism firesc, înseamnă inerție, stagnare, somnolență; și remediu pentru culturile mici; spre a ieși din mediocritate: saltul istoric.

În »Atamismul românesc«, analizează stagnarea noastră milenară. Naționalismul românesc n'a fost pozitiv, ci patriotism... adică sentimentalism, fără orientare dinamică, fără mesianism, fără voința de realizare.

Blestemul nostru a fost orientalismul »Mioriței«. Existența noastră nu poate primi un sens decât dela un salt definitiv și esențial.

Avem multe goluri psihologice. E modestia dusă la umilință, e resemnarea, e fatalismul, e scepticismul pasiv, e ortodoxia pasivă (»în care neamul se odihnește«, zicea Nae Ionescu).

Fără a fi cauza primordială, problema evreească rămâne problemă; iar nerezolvirea ei înseamnă falimentul nostru. Un

războiului ofensiv pierdut face mai mult ca unul defensiv câștigat. Războaiele determină răspântii, precum revoluțiile, culmi. O revoluție creiază o nouă respirație; un război, un nou ritm.

Cât despre Unguri, ei nu au nici un sens în univers. Total lipsiți de simț politic, au creat cele mai artificiale așezări de stat. Ce a răspândit Ungaria în lume? Țigani și femei. Niște ratați fără pereche. Noi trebuie să 'nvățăm cultul forței. Colectivismul național e unica noastră soluție. Trebuie să ne creem un drum propriu între Berlin și Moskva.

Spicuri, sau dacă vrei rezumat, deși acesta e cu nepuțință; cartea e prea substanțială. O carte empirică și normativă. Constatări ale unei inteligențe superioare, pe cât de juste, pe atât de originale; Și norme foarte personale, foarte subiective și foarte originale. Uneori juste. O carte de vizionar și de viziuni. De altfel marii vizionari au fost utopiști, după cum tot utopice îi sunt și unele norme.

Ineditul problemei, tratarea atât de personală și originală, noutatea gândirii, caracterele ce o fac exponent al unei epoci, — »Schimbarea la față a României« va rămâne o carte epocală.

OVIDIU DRIMBA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

R o m â n i !

Imperativul vremii de azi e să
sprijiniți comerțul românesc!

Ultimele noutăți literare și științifice precum și
orice cărți de specialitate în limba română,
franceză, reviste, ziare, rechizite,
articole de birou, etc. găsiți la
singura librărie românească
din Oradea:

I. CLONDA

BULEVARDUL REGELE FERDINAND
IN CLĂDIRIA CASEI NAȚIONALE

La revista noastră pot colabora elevii liceului »Emanuil Gojdu«, foștii elevi, precum și elevii altor școli, ale căror articole le publicăm bucuros *în măsura posibilităților*. Redacția își rezervă dreptul de a face eventuale corecturi la articolele elevilor.

Un număr restrâns de pagini din fiecare număr va fi rezervat domnilor profesori și părinților pentru a trata chestiuni cari privesc viața ori educația elevilor.

Articolele se vor scrie citeț și pe o pagină a foii, iar cele pentru numărul următor al revistei se vor trimite până *cel mai târziu în prima zi a lunii următoare* pe adresa: Prof. Augustin Cosma, Oradea, Str. Dr. Lascu No. 5, cu mențiunea: Pentru revista »Țara visurilor noastre«, scrisă pe plic.

Redacția stă cu toată plăcerea la dispoziția cetitorilor pentru a-i lămuri, pentru a le ajuta cu rezolvarea problemelor pe cari nu și-le pot înșiși rezolvi. Aceasta fie la poșta redacției, fie, dacă problema merită interes deosebit, în cadrele unui articol.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENTE PE ANUL ȘCOLAR 1937/38.

Pentru instituțiuni	lei
Abonamente de încurajare	200 »
Pentru d-nii profesori și părinți	100 »
Pentru elevi	60 »

Cine reține un număr, se consideră abonat.

Prețul unui exemplar 10 lei.

TIPOGRAFIA

ROMÂNEASCĂ

ORADEA 1937

BCU Cluj City Library Cluj